

KAIP PER 5 METUS PADVIGUBINTI DARBO UŽMOKESTĮ ŠALYJE? ESMINIAI SPRENDIMAI IR VEIKLOS KRYPTYS

- 1) Įtvirtinti subalansuotą ir konkurencingiausią Rytų ir Centrinėje Europoje darbo santykių reguliavimą, atitinkantį besikeičiančią ekonominę situaciją, tenkinantį naujus darbuotojų bei darbdavių poreikius ir leidžiantį tarptautinėje erdvėje konkuruoti ne tik dėl investicijų, bet ir dėl talentų. Pirmiausia būtina dar 2016 m. priimti Darbo kodekso pakeitimus, numatytus Vyriausybės Seimui pateiktame projekte, skirtame lankstesniems darbo santykiams užtikrinti. Didesnė darbo sutarčių įvairovė, trumpesni įspėjimo terminai, subalansuotos išeitinės kompensacijos ir mažesnė biurokratinė našta leistų didinti atlyginimus ir kurti naujas darbo vietas.
- 2) Gerinti viešojo sektoriaus paslaugų kokybę keliant darbo užmokestį viešajame sektoriuje dirbantiems valstybės tarnautojams ir darbuotojams, pasiruošusiems didinti darbo efektyvumą. Tai turėtų būti įgyvendinama mažinant dirbančiųjų viešajame sektoriuje skaičių (išskyrus sritis, kuriose darbuotojų skaičiaus mažinimas artimiausiu metu yra negalimas, pvz., policijos patrulių, gaisrininkų atveju). Valstybinės institucijos bei įstaigos, kurios vykdys struktūros optimizavimą ir investuos į darbo efektyvumo didinimą, turėtų gauti finansines paskatas.
- 3) Įvesti „Sodros“ įmokų lubas, prilygstančias 4 VDU (VDU – vidutinis darbo užmokestis), įvertinus ne tik momentinius biudžeto netekimus, bet ir prognozuojamas didesnes pajamas iš vartojimo ir kitų mokesčių.
- 4) Dalį stambių valstybės valdomų įmonių akcijų kotiruoti akcijų biržoje. Tai didintų skaidrumą, skatintų atskaitomybę, be to, pagyvėtų kapitalo rinkos ir konkurencija dėl darbuotojų, kiltų darbo užmokestis.
- 5) Užtikrinti susisiekimą oro transportu tarp Vilniaus ir svarbiausių Europos miestų bent jau darbo dienomis rytais (į Vilnių) ir vakarais (iš Vilniaus). Didžiausias dėmesys turėtų būti skiriamas miestams, kuriuose esančios įmonės turi potencialą investuoti Lietuvoje: Amsterdamui, Briuseliui, Frankfurtui, Helsinkiai, Kopenhagai, Londonui (Heathrow arba Gatwick oro uostai), Mančesteriui, Oslui, Paryžiui, Rygai, Stokholmui, Štutgartui, Talinui, Varšuvai, Vienai.
- 6) Skatinti grįžtamąją emigraciją į Lietuvą ir kvalifikuotos darbo jėgos bei talentų pritraukimą. Sukurti specialią „talentų vizą“ aukštos kvalifikacijos specialistams (tame tarpe startuoliams), kurių trūksta rinkoje. Optimizuoti kvalifikuotos darbo jėgos imigracijos procedūras, numatant, kad nagrinėjimo terminai negali trukti ilgiau nei 1 mėnesį, o kartu su kvalifikuotu darbuotoju tuo pat metu gali atvykti ir jo šeima. Taip pat įkurti atskirą aptarnavimo padalinį verslo ir kvalifikuotiems darbuotojams.
- 7) Atsižvelgiant į numatomą ES Struktūrinių fondų finansavimo mažėjimą ekonomiškai stipriuose regionuose ir būtinumą konkuruoti su kitais Europos megapoliais ir traucos centrais, siūlome skirti prioritetą 2015–2020 metų ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimui į stipriausių Lietuvos miestų – Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos – ekonominę ir socialinę aplinką.
- 8) Mainais į darbdavių įsipareigojimą didinti darbo užmokestį, mažinti darbo užmokesčio apmokestinimą: didinti neapmokestinamą pajamų dydį ir perkelti bazinės pen-

sijos mokėjimą iš „Sodros“ į nacionalinį biudžetą ir atitinkamai mažinti mokamas „Sodros“ įmokas. Pavyzdys – nuo 1987 m. vykdytas Airijos „Pairíocht sóisialta“ nacionalinis susitarimas, įgyvendinęs darbdavių, darbuotojų ir Vyriausybės sutarimą kelti darbo užmokestį mainais už mažesnę mokesčių našta.

9) Didinti tikslinių priemonių finansavimą tiesioginių užsienių investicijų pritraukimui.

10) Paruošti ir įgyvendinti efektyvią švietimo reformą:

- didinti aukštųjų mokyklų dėstytojų ir bendrojo lavinimo mokyklų mokytojų atlyginimus (jungiant mažąsias mokyklas ir mažinant mokytojų skaičių);
- kelti mokytojų kvalifikaciją, perduodant finansavimą, skirtą mokytojų ruošimui, specialiai atrinktoms tinkamai pasiruošusioms aukštosioms mokykloms;
- finansinėmis priemonėmis skatinti aukštųjų mokyklų jungimąsi;
- finansinėmis priemonėmis skatinti priimti studentus/rinktis studijų programas, reikalingas Lietuvos darbo rinkai ir ekonomikos vystymuisi.

